

Nr 83.

Av friherre De Geer m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag till vägunderhållet på landet m. m.

I årets statsverksproposition, sjätte huvudtiteln, hemställer Kungl. Maj:t under rubriken »Bidrag till vägunderhållet på landet m. m.» att i bidrag till vägunderhållet för budgetåret 1941/42 måtte anvisas ett anslag av kronor 47 700 000 att avräknas mot automobilskattemedlen.

Beträffande de regler efter vilka ifrågavarande bidrag skulle utgå framhåller departementschefen, att han vidhåller sin ståndpunkt från föregående år och sålunda anser att bidraget skall utgå på en *beräknad* vägunderhållskostnad.

Kostnaderna för vägunderhållet voro år 1939 kr. 70 227 600 men ha för år 1940 i samband med den minskade trafiken nedgått till omkring 56 miljoner kronor. Efter samråd med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har departementschefen ansett sig kunna beräkna att 1941 års vägunderhåll icke skall överstiga 1940 års och sålunda också kunna beräknas till 56 miljoner. Å dessa 56 miljoner föreslås nu, att ett bidrag till vägdistrikten skall utgå med 85 procent av de beräknade kostnaderna. På skäl, som i propositionen närmare utvecklas, anses motiverat att återställa bidragsprocenten från 75 till 85 procent.

De skäl, som tidigare bl. a. i riksdagsmotioner framförts mot metoden att låta statsbidraget utgå på ett beräknat belopp, anser departementschefen icke bärande. Vanskligheten att t. ex. på förhand beräkna vinterväghållningen anser han överskattad. Icke heller vinterväghållningens variationer i kostnader skulle vara av den storleksordning, att större hänsyn härtill borde tagas vid bedömande av uppskattningsens värde som underlag för bidragsprocenten.

Denna uppfattning synes knappast överensstämja med erfarenheten. Den tar enligt vår mening dessutom icke tillräcklig hänsyn till de stora variationer i vägunderhållskostnader, som kunna uppstå även under sommarhalvåret på grund av oförutsedda omständigheter, såsom t. ex. oväntat stor trafik, dålig väderlek m. m.

Det är vår bestämda uppfattning att det fortfarande både från statens synpunkt sett samt av hänsyn till de trafikerande och till förhindrande av onödiga utgifter för de vägskatteskyldiga är klokast och rättvisast att vägunderhållsbidraget utgår räknat på *verklig* och ej beräknad kostnad.

Visserligen kan det framstå såsom en viss garanti för sparsamhet med vägmedlen att låta bidraget för underhållet utgå efter beräknad stat, som

fastställes av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Det är emellertid ej klart ådagalagt, att det ens för staten skulle bli så fördelaktigt att ändra hittillsvarande systemet. I många fall skulle säkerligen vägdistrikt, som gynnas av god väderlek m. m. och som iakttaga överdriven sparsamhet — det senare till skada för vägunderhållet med ty åtföljande senare sannolikt oproportionerligt ökade behov av kostnader — kunna göra »verkligt god affär» och ev. åstadkomma hela underhållskostnaden med statsmedel. Detta nyssnämnda givetvis under förutsättning att bidraget lämnas på i förväg *beräknad* kostnad, d. v. s. enligt det system som i propositionen förordas. Efter samma system kan å andra sidan i många fall förutses att distrikt, som missgynnas av väderleken och genom diverse inträffande omständigheter tvingas — trots alla ansträngningar till sparsamhet — till oväntat stora utgifter med sålunda överskridande av beräknade kostnaden, få »förlust» å underhållskontot. Denna »förlust» måste då täckas genom ökade utdebiteringar av vägskatt eller genom ansökan om tilläggsbidrag. Man torde ha god anledning förutsätta att ett mycket stort antal distrikt tvingas begära tilläggsanslag om det i propositionen framförda förslaget skulle vinna riksdagens bifall. Skall verklig rättvisa ernås, måste ovillkorligen hittillsvarande systemet med bidrag å den verkliga kostnaden bibehållas. Risker att vägdistrikt »slösa» med underhållsmedlen är numera säkerligen nära nog ingen. Kontrollen är efter nu gällande system så skarp, att möjligheter i stort sett numera icke finnas att iakttaga mindre sparsamhet, även om det kunde tänkas att i något enstaka undantag vederbörande vägstyrelse ej själv skulle inse behovet av sträng hushållning.

Man bör sålunda enligt vår mening bestämt fasthålla därvid, att bidraget skall utgå med viss procent å den verkliga vägunderhållskostnaden samt då givetvis med i propositionen föreslagna 85 procent. Det är emellertid ej utan vidare klart, att bidraget som hittills bör beräknas på *föregående* års kostnad. Denna alltid använda, traditionella beräkningsgrund har diverse uppenbara olägenheter.

Erhålles bidraget å föregående års kostnadssumma kan bidragssumman för löpande året framstå såsom »fördelaktig» eller »otillräcklig» beroende på storleken av nyssnämnda års kostnadssumma i förhållande till kostnaderna under det löpande året. Riktigast för vinnande av verkligen avsedd bidragsprocent måste vara ett brytande av hittillsvarande tradition och att i stället låta bidraget utgå med avsedda 85 procent å det *löpande* årets underhållskostnader. Vid nu ifrågakvarande tidpunkt anse vi sålunda att bidraget för år 1941 bör utgå å löpande årets, d. v. s. 1941 års verkliga kostnader. Inga »tekniska» olägenheter av betydelse kunna genom det ändrade systemet uppkomma. Numera lämna vägdistrikt vid varje kvartals slut uppgift till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen om kvartalets vägunderhållskostnader.

Redan i januari månad år 1942 torde hela 1941 års kostnad sålunda vara

konstaterad. Bifalles vårt förslag om bidrag å det löpande årets kostnad, bör lämpligen så ordnas att i vanlig tid under år 1941 till vägdistriktet utanordnas det huvudsakliga beloppet av det bidrag, som distriktet enligt statförslag och väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beräkningar kunna beräknas vara berättigade till. Sedan under första månaderna av år 1942 fastställts de slutliga, verkliga underhållskostnaderna kan slutavräkning av bidraget verkställas och detsamma i sin helhet slutligt utanordnas.

Inga verkliga olägenheter vare sig för staten eller vägdistriktet torde kunna uppkomma vid genomförande av det ändrade system, som vi här förordat.

I anslutning till de synpunkter, som här ovan framhållits, hemställas,

att riksdagen ville bifalla Kungl. Maj:ts proposition om bidrag till vägunderhållet på landet m. m. genom anvisande av ett anslag av kronor 47 700 000 att avräknas mot automobilskattemedlen; men

att riksdagen därvid måtte ställa det villkoret att bidraget skall beräknas utgå med 85 procent å 1941 års *verkliga* vägunderhållskostnad.

Stockholm den 23 januari 1941.

Arvid De Geer.

Allan Holstenson.

Ivar Persson

Per Andersson.

B. A. Nilsson

Gunnar Bodin.

Wiktor Egnell.

J. A. Andersson.

L. Tjällgren.

A. R. Aronsson.

Verner Andersson.

John Gustavson

Joh. Friggerdker.

i Guntorp.